

ปัญหาการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลจากการระดมทุน
เสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อสาธารณชน*
TAXATION ISSUES IN COLLECTING CORPORATE INCOME TAX
FROM INITIAL COIN OFFERINGS

ปัฐมาภรณ์ สิ้นทรัพย์

Puttamaporn Sinsap

นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : puttamasin@gmail.com

Graduate student of Doctor of Laws

Faculty of Law, Thammasat University: puttamasin@gmail.com

Received : July 18, 2023

Revised : October 28, 2023

Accepted : November 14, 2023

บทคัดย่อ

ปัจจุบันเงินสกุลดิจิทัลได้รับความนิยมใช้เป็นสื่อกลางในการซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนเพื่อการลงทุนเพิ่มมากขึ้น นอกจากนั้น ผู้ประกอบการรายใหม่ (Startup) ซึ่งเป็นบริษัทหรือองค์กรที่มีแนวคิดในการสร้างโครงการใหม่ ๆ ได้มีการนำเงินสกุลดิจิทัลไปใช้เป็นเครื่องมือในการระดมทุน เพื่อเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อสาธารณชนและก่อให้เกิดเงินได้พึงประเมินขึ้น ซึ่งภาครัฐได้ตระหนัก ถึงความสำคัญในการควบคุมกำกับกิจกรรมเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อสาธารณชนให้เป็นระบบที่มีมาตรฐานและกำหนดหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองนักลงทุน ซึ่งเป็นที่มาของการตราพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ.2561 รวมถึงถึงการมีมาตรการจัดเก็บภาษีเงินได้ โดยการตราพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 19) พ.ศ.2561 และในภายหลังกรมสรรพากรได้ออกคู่มือคำแนะนำการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คริปโทเคอร์เรนซี โทเคนดิจิทัลเพื่อสร้างความชัดเจนสำหรับแนวทางปฏิบัติ และการจัดเก็บภาษีให้มากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม การตราพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 19) พ.ศ.2561 และคู่มือการเสียภาษีเงินได้ดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมและขาดความชัดเจนเกี่ยวกับ การจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลจากการระดมทุนเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อสาธารณชนอยู่หลายประการ

ดังนั้น ผู้เขียนจึงได้ทำการศึกษามาตรการในการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลจากการระดมทุนเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อสาธารณชนของประเทศไทยตามประมวลรัษฎากรและทำการศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย และประเทศสิงคโปร์ที่มีมาตรการในการจัดเก็บภาษีเงินได้ นิติบุคคลอย่างเป็นระบบและจัดเก็บภาษีได้อย่างเหมาะสมกับลักษณะของโทเคนดิจิทัลประเภทต่าง ๆ พร้อมทั้งวิเคราะห์สภาพปัญหาและนำมาสู่แนวทางในการแก้ไขปัญหา โดยผู้เขียนเสนอแนะให้แก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากรกำหนดนิยาม

* บทความฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “การจัดเก็บภาษีสินทรัพย์ดิจิทัล ของประเทศไทย” หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ความหมายของโทเคนดิจิทัลแต่ละประเภทให้มีความชัดเจนมากขึ้นเพื่อสะท้อนถึงสิทธิที่กำหนดไว้ในโทเคนดิจิทัลและลักษณะของการเป็นเครื่องมือทางการเงิน

คำสำคัญ

การระดมทุนเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อสาธารณชน, สินทรัพย์ดิจิทัล, เงินสกุลดิจิทัล, โทเคนดิจิทัล, ภาษีเงินได้นิติบุคคล

ABSTRACT

In recent times, digital currency has become increasingly popular as a medium of trading or exchange for investment. In addition, new entrepreneurs (Startups), which are companies or organizations with the idea of creating new projects, have adopted digital currency as a fundraising tool for Initial Coin offerings (ICOs) and generate assessable income. To address the need for regulation and investor protection in this emerging landscape, the government has enacted the Royal Decree on Digital Asset Business B.E. 2561 (2018). This decree aims to establish standardized guidelines for fundraising through ICOs and outlines measures for income tax collection. In line with this, the Revenue Department has issued a manual titled “Advice on Paying Personal Income Tax for Cryptocurrency Digital Tokens” to provide clarity on taxation practices.

However, the existing enactment of the Royal Decree amending the Revenue Code (No.19) B.E. 2561 (2018) and the aforementioned income tax manual lack comprehensive provisions for the collection of corporate income tax from ICOs. To address this gap, the author has studied measures for collecting corporate income tax from ICOs in Thailand according to the Revenue Code and compared with the United States, Australia, and Singapore—countries have implemented systematic approaches to corporate income tax collection, including appropriate taxation methods for different types of digital tokens. Through this analysis, the author aims to identify problems and propose solutions. The author suggests amending the Revenue Code to provide clear definitions for each type of digital token. This clarification will better reflect their rights and financial nature as instruments.

Keywords

Initial Coin Offerings (ICOs), Digital Assets, Digital Currencies, Digital Tokens, Corporate Income Tax

1. บทนำ

เมื่อแรกเริ่มนั้นเงินสกุลดิจิทัลได้รับการพัฒนาจากแนวความคิดที่ว่าความน่าเชื่อถือในเงินสกุลหลักของโลกหรือแม้กระทั่งทองคำถูกลดมูลค่าลง จึงได้มีการนำเงินสกุลดิจิทัลไปใช้เป็นตัวกลางในการซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ และถูกต่อยอดนำไปใช้เป็นตัวกลางในการระดมทุนที่เรียกว่า การเสนอขายดิจิทัลโทเคนดิจิทัลต่อสาธารณชน (Initial Coin Offerings: ICOs) ซึ่งการระดมทุนด้วยวิธีการดังกล่าวนี้ได้รับความนิยมในกลุ่มของผู้ประกอบการรายใหม่ (Startup) เนื่องจากสามารถสร้างกำไรได้รวดเร็วกว่าการระดมทุนด้วยหุ้นที่เป็นการระดมทุนรูปแบบเดิมที่มีกฎหมายรองรับมายาวนานอย่าง (Initial Public Offering: IPO)¹ และด้วยเหตุที่การระดมทุนเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อสาธารณชนเป็นการระดมทุนที่ง่ายและก่อให้เกิดเงินได้อย่างรวดเร็วนั้นจึงส่งผลให้เกิด การหลอกลวงในการลงทุนเกิดขึ้นได้ง่ายในระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ได้เช่นเดียวกัน ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่ในการกำกับดูแลหลายประเทศจึงได้ตระหนักถึงความสำคัญในการออกมาตรการในการควบคุมกำกับและจัดเก็บภาษีที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรม การระดมทุนเสนอขายโทเคนดิจิทัล โดยในประเทศไทยได้มีการตราพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ.2561 ที่มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองนักลงทุนและเพื่อเป็นเครื่องมือให้หน่วยงานกำกับดูแลมีบทบาทและอำนาจหน้าที่ในการสร้างมาตรฐานการระดมทุนและการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลรวมถึงการตรวจสอบการกระทำอันไม่เป็นที่ชอบธรรมในตลาดสินทรัพย์ดิจิทัล² นอกจากนี้ ได้มีการตราพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 19) พ.ศ.2561 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากเงินได้ที่เกิดจากการถือหรือครอบครองโทเคนดิจิทัลหรือการโอน คริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัลเป็นการเฉพาะ³ และในภายหลัง กรมสรรพากรได้ออกคู่มือคำแนะนำการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คริปโทเคอร์เรนซี โทเคนดิจิทัล⁴ เพื่อสร้างความชัดเจนในการจัดเก็บภาษีจากธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัลให้มากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม การตราพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ.2561 ซึ่งกำหนดให้โทเคนดิจิทัลเป็นสินทรัพย์ประเภทหนึ่ง⁵ และการตราพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 19) พ.ศ.2561 รวมทั้งคู่มือคำแนะนำการเสียภาษีเงินได้ดังกล่าวข้างต้น ยังไม่ครอบคลุมและขาดความชัดเจนในส่วนที่เป็นสาระสำคัญของการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคล นอกจากนี้ ยังพบปัญหาความไม่เหมาะสมของการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลที่กำหนดให้การเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อสาธารณชนถือเป็นการผลิตสินค้า⁶ โดยไม่ได้พิจารณาถึงสาระสำคัญของสิทธิที่ผูกติดกับโทเคนดิจิทัลที่ทำการออกเสนอขายหรือควรพิจารณาให้เงินได้พึงประเมินที่บริษัทผู้ออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลได้รับถือเป็นเงินได้ที่ต้องนำมาเสียภาษีหรือไม่ หรือควรถือเป็นรายการใดในงบการเงินจึงจะต้องเหมาะสมกับลักษณะของธุรกรรมการระดมทุนเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อสาธารณชน ซึ่งจากสภาพปัญหาดังกล่าวส่งผลต่อการรับรู้รายได้และการกำหนดการภาษีเงินได้นิติบุคคล

¹ OECD, 'Initial Coin Offerings (ICOs) for SME Financing' (2019) <www.oecd.org/finance/initial-coin-offerings-for-sme-financing.htm> สืบค้นเมื่อ 9 กรกฎาคม 2566.

² พระราชกำหนดกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ.2561 หมายเหตุท้ายพระราชกำหนด.

³ พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 19) พ.ศ.2561 หมายเหตุท้าย พระราชกำหนด.

⁴ กรมสรรพากร กระทรวงการคลัง, 'คู่มือคำแนะนำการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาคริปโทเคอร์เรนซี โทเคนดิจิทัล' (มกราคม 2565) เอกสารฉบับนี้เป็นคำแนะนำเบื้องต้นสำหรับการยื่น แบบฯ ประจำปี 2564 และตัวอย่างการคำนวณครอบคลุมเฉพาะผู้มีเงินได้บางกรณีเท่านั้น).

⁵ พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล มาตรา 3 ในพระราชกำหนดนี้

"สินทรัพย์ดิจิทัล หมายความว่า คริปโทเคอร์เรนซีและโทเคนดิจิทัล"

⁶ สัมภาษณ์ มงคล ขนานนิต, ผู้อำนวยการกองกฎหมาย, กรมสรรพากร กระทรวงการคลัง, (สำนักงานสรรพากรพื้นที่สาขาพญาไท, 2 กุมภาพันธ์ 2565).

ในบทความฉบับนี้ ผู้เขียนจึงได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหา โดยเนื้อหาแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนแรก ศึกษาหลักการทั่วไปเกี่ยวกับการระดมทุนเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อสาธารณชน ส่วนที่สอง ศึกษามาตรการในการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลจากการระดมทุนเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อสาธารณชนของประเทศไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ ส่วนที่สาม วิเคราะห์ สภาพปัญหาการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคล และส่วนสุดท้าย บทสรุปและข้อเสนอแนะ ตามลำดับดังต่อไปนี้

2. หลักการทั่วไปเกี่ยวกับการระดมทุนเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อสาธารณชน

ในส่วนนี้ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบหรือลักษณะของการระดมทุนเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อสาธารณชน และการจำแนกประเภทของโทเคนดิจิทัลทั้งในระดับสากลและของประเทศไทย รายละเอียดพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

2.1 กระบวนการระดมทุนเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อสาธารณะชน

กระบวนการระดมทุนเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อสาธารณชน (Initial Coin Offerings) เป็นการระดมทุนที่บริษัททำการเสนอขายโทเคนดิจิทัลที่กำหนดสิทธิหรือผลประโยชน์ต่าง ๆ ให้กับนักลงทุน ได้แก่ สิทธิในการได้รับส่วนแบ่งกำไรจากโครงการ หรือสิทธิในการได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการ ที่เฉพาะเจาะจงที่กำหนดไว้ในเอกสารประกอบการเสนอขาย (White Paper)⁷ และกำหนดให้นักลงทุน ที่ต้องการเข้าร่วมลงทุนสามารถนำคริปโทเคอร์เรนซีหรือเงินตรา มาใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนกับโทเคนดิจิทัลที่บริษัททำการออกเสนอขาย โดยมีการกำหนดและบังคับสิทธิที่จะได้รับด้วยสัญญาอัจฉริยะ (Smart Contract) บนเทคโนโลยีบล็อกเชน⁸ ซึ่งวิธีการเสนอขายโทเคนดิจิทัลดังกล่าวสามารถแบ่งตามลักษณะของการนำสินทรัพย์มาเป็นหลักประกันได้ 2 ลักษณะใหญ่ ๆ ดังต่อไปนี้

ลักษณะแรก Project Based ICOs คือ การเสนอขายโทเคนดิจิทัลที่นิยมทำมากในกลุ่มผู้ประกอบการรายใหม่ เป็นการเขียนข้อเสนอโครงการขึ้นมาเป็นข้อเสนอขายระบุวัตถุประสงค์ของการนำเงินไปสร้างธุรกิจนวัตกรรม ซึ่งการระดมทุนเสนอขายโทเคนดิจิทัลในรูปแบบดังกล่าวนี้ มูลค่าของเหรียญจะขึ้นอยู่กับอนาคตของโครงการเป็นสำคัญ⁹ เหรียญอาจสร้างผลตอบแทนได้มาก หากโครงการประสบความสำเร็จ ในทางกลับกันหากโครงการดังกล่าวไม่สามารถดำเนินการได้สำเร็จเหรียญที่นักลงทุนถืออยู่อาจมีมูลค่าลดลงเป็นอย่างมาก¹⁰

ลักษณะที่สอง Asset backed ICOs ถือเป็นพัฒนาการของการเสนอขายโทเคนดิจิทัล อีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งเป็นการออกเหรียญที่มีสินทรัพย์ค้ำมูลค่าอยู่ด้วยวิธีการทำ Tokenization¹¹ โดยการแปลงทรัพย์สินต่าง ๆ ทั้งที่มีรูปร่างและทรัพย์สินที่ไม่มีรูปร่าง เช่น อาคาร ที่ดิน ภาวะขาด ทรัพย์สินทางปัญญา และลิขสิทธิ์ เป็นต้น ให้เป็นโทเคนดิจิทัลเพื่อการลงทุน (Investment Token)¹² จากนั้นทำการเสนอขายเหรียญเหล่านั้นให้กับนักลงทุนทั่วไป ซึ่งผู้ถือเหรียญ

⁷ Rudiger Fahlenbrach and Marc Frattaroli, 'ICO investors' (2020) Financial Markets and Portfolio Management 5 <<https://doi.org/10.1007/s11408-020-00366-0>> สืบค้นเมื่อ 9 กรกฎาคม 2566.

⁸ OECD (เชิงอรรถ 1) 45.

⁹ Mathieu Chanson Marten Risius and Felix Wortmann, 'Initial coin offerings (ICOs): An Introduction to the novel funding mechanism based on blockchain technology' (Twenty-fourth Americas Conference on Information Systems, New Orleans, 2018) 2-4.

¹⁰ สุมาพร มานะสันต์, 'Asset Tokenization กับการระดมทุนในอนาคต' (Legal Vision : นิติต์ชน 4.0, 2 กันยายน 2563) <<https://www.bangkokbiznews.com/business/896158>> สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2566.

¹¹ Andries Verschelden and Jeremy Nau, 'The Tokenization of Real Estate: Using Blockchain to Unlock Liquidity, Fractional Ownership and Beyond' (Armanino LLP) <<file:///C:/Users/ACER/OneDrive/Desktop/tokenization-of-real-estate.pdf>> สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2566.

¹² เพิ่งอ้าง.

จะได้รับส่วนแบ่งผลประโยชน์ในการร่วมลงทุนและมูลค่าที่เพิ่มขึ้นของสินทรัพย์ตามแต่จะระบุไว้ในข้อตกลงที่เสนอขายเหรียญนั้น ๆ และเมื่อมีสินทรัพย์หนุนหลังหรือค้ำมูลค่าส่งผลให้เหรียญที่นักลงทุนถืออยู่มีมูลค่าจริงคล้ายกับการมีหลักทรัพย์ค้ำประกันในสัญญาเงินกู้ธนาคาร และผู้ถือเหรียญจึงมีความมั่นใจได้ในระดับหนึ่ง ที่มูลค่ารวมของเหรียญที่ถือครองอยู่จะไม่ลดลงต่ำกว่ามูลค่าราคาตลาดของสินทรัพย์นั้น ๆ ตัวอย่าง ของการระดมทุนในรูปแบบ Asset backed ICOs เช่น การนำอสังหาริมทรัพย์มาทำ Tokenization ที่มีแนวคิดในการสร้างสภาพคล่องให้กับธุรกิจ ซึ่งเดิมกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์เป็นของบุคคลคนเดียว แต่ได้มีการนำกรรมสิทธิ์ดังกล่าวนี้มาแบ่งหน่วยย่อยให้กับนักลงทุนได้เข้าร่วมลงทุนเพื่อให้ได้มา ซึ่งกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์นั้นและเป็นการแบ่งกรรมสิทธิ์ตามหลักสัดส่วนที่เรียกว่า Fractional Ownership¹³ ทั้งนี้ โทเคนดิจิทัลที่ทำการออกเสนอขายอาจระบุสิทธิในการลงทุน (Investment Token) โดยกำหนดเงื่อนไขในกรณีถืออสังหาริมทรัพย์ดังกล่าวก่อให้เกิดผลกำไรขึ้นสามารถนำผลกำไรดังกล่าวมาแบ่งปันกันหรืออาจกำหนดสิทธิให้ส่วนสดในการเข้าใช้ประโยชน์ต่าง ๆ ได้ (Utility Token)¹⁴

สำหรับการระดมทุนเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อสาธารณชนของประเทศไทยพิจารณาตามพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ.2561 กำหนดให้ผู้ระดมทุนต้องเป็นบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดที่ได้รับอนุญาตจากสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์และผู้ระดมทุนต้องทำการออกโทเคนดิจิทัลเสนอขายผ่านทางผู้ให้บริการระบบเสนอขายโทเคนดิจิทัล (ICO Portal) ซึ่งทำหน้าที่ในการกลั่นกรองโทเคนดิจิทัลและพิจารณาคุณสมบัติของผู้ออกเสนอขาย ทั้งนี้ หากเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ผู้ให้บริการระบบเสนอขายโทเคนดิจิทัลทำหน้าที่คล้ายคลึงกับที่ปรึกษาทางการเงินและผู้จัดจำหน่ายหลักทรัพย์¹⁵

2.2 การจำแนกประเภทของโทเคนดิจิทัล

ในปี ค.ศ.2014 ได้มีการกำหนดมาตรฐานหรือชุดคำสั่งการสร้างเหรียญใหม่ที่ชื่อว่า “ERC-20”¹⁶ ซึ่งเป็นชุดคำสั่งที่ทำให้นักพัฒนาที่ต้องการสร้างเหรียญใหม่เพื่อทำงานบนอีเธอร์เรียม หรือสร้างเหรียญใหม่สำหรับการระดมทุนเสนอขายโทเคนดิจิทัลเกิดขึ้นและเหรียญใหม่ที่ถูกสร้างขึ้นจากชุดคำสั่งดังกล่าวนี้ถูกเรียกว่า โทเคนดิจิทัล¹⁷ ทั้งนี้ ในระดับสากลได้มีการกำหนดประเภทของโทเคนดิจิทัลที่พิจารณาตามหน้าที่การใช้งานในทางเศรษฐกิจแบบกว้าง ซึ่งคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ประเทศสหรัฐอเมริกา (U.S. Securities and Exchange Commission: US.SEC) และคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ประเทศสวิสเซอร์แลนด์ (FINMA) ตีความ การจำแนกประเภทโทเคนดิจิทัลแบ่งออกเป็น 3 ประเภท¹⁸ ได้แก่ ประเภทแรก โทเคนดิจิทัลที่ใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการเป็นการทั่วไป (Payment Token หรือ Cryptocurrency)¹⁹ ประเภทที่สอง โทเคนดิจิทัลที่ใช้แลกเปลี่ยนสินค้าและบริการแบบเฉพาะเจาะจงในธุรกิจนั้น ๆ (Utility Token) หรือให้สิทธิผู้ลงทุน ใน

¹³ Rutejiri Cooke Akpokona, ‘The Potential of a Blockchain-Driven Fractional Ownership System in Addressing the Housing Financing needs of Nigeria’ (Master Thesis University of Applied Sciences 2022) 33-34.

¹⁴ เพิ่งอ้าง 35-37.

¹⁵ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, ‘การเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อประชาชน ICO’ <https://www.sec.or.th/TH/pages/lawandregulations/initial_coinoffering.aspx> สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2564.

¹⁶ Rohr Jonathan and Wright Aaron, ‘Blockchain-Based Token Sales, Initial Coin Offerings, and the Democratization of Public Capital Markets’ (2017) Cardozo Legal Studies Research Paper No. 527, University of Tennessee Legal Studies Research Paper No. 338 21-23 <<https://ssrn.com/abstract=3048104>> สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2565.

¹⁷ เพิ่งอ้าง 14.

¹⁸ Global Digital Finance, ‘Code of Conduct Taxonomy for Cryptographic Assets’ (10 October 2018) 6-7 <https://www.gdf.io/wp-content/uploads/2019/08/0010_GDF_Taxonomy-for-Cryptographic-Assets_Proof-V2-260719.pdf>.

¹⁹ เพิ่งอ้าง 6.

การเข้าถึงการใช้ประโยชน์จากโครงการหรือบริการต่าง ๆ ซึ่งเปรียบเสมือนคูปองหรือคะแนนสะสมสำหรับการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ หรือเป็นค่าธรรมเนียมในการทำธุรกรรม²⁰ และประเภทสุดท้าย โทเคนดิจิทัลที่ใช้แทนการถือหลักทรัพย์ (Security Token หรือ Asset Token)²¹

อย่างไรก็ตาม ในทางเศรษฐศาสตร์โทเคนดิจิทัลมีความหมายที่กว้างและครอบคลุมถึง คริปโทเคอร์เรนซี²² ซึ่งไม่มีการแยกประเภทต่างหากจากกันและถือว่าคริปโทเคอร์เรนซีเป็นโทเคนดิจิทัลประเภทหนึ่ง ดังนั้น ในต่างประเทศทั้งคริปโทเคอร์เรนซีและโทเคนดิจิทัลจึงเรียกโดยรวมว่า สินทรัพย์ดิจิทัล (Crypto-assets) และในปี ค.ศ. 2023 ได้มีพัฒนาการในการแบ่งประเภทสินทรัพย์ดิจิทัลของกลุ่มสหภาพยุโรปโดยออกกฎหมายที่ในการควบคุมกำกับสินทรัพย์ดิจิทัล (Markets in Crypto-assets: MiCA)²³ ซึ่งแบ่งประเภทของสินทรัพย์ดิจิทัลออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ประเภทแรก โทเคนดิจิทัล ที่มีสินทรัพย์อ้างอิง (Asset-Referenced token: ART) มีวัตถุประสงค์เพื่อรักษามูลค่าให้คงที่ โดยไม่จำเป็นต้องอ้างอิงกับสกุลเงินเพียงหนึ่งสกุลเท่านั้น แต่สามารถนำไปอ้างอิงกับสินทรัพย์ประเภทอื่น ๆ ได้ เช่น เหรียญ Stablecoin TerraUSD ซึ่งอ้างอิงกับสกุลเงิน หรือเหรียญ Digix (DGX) ซึ่งอ้างอิงกับทองคำ เป็นต้น²⁴ ประเภทที่สอง โทเคนดิจิทัลที่มีลักษณะเป็นเงินอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Money Token or E-money Token: EMT)²⁵ โดยต้องอ้างอิงกับเงินสกุลเงินของสหภาพยุโรปเท่านั้น เช่น Euro Coin (EUROC) เหรียญ EURt และเหรียญ EURS เป็นต้น และประเภทสุดท้ายโทเคนดิจิทัลประเภทอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากโทเคนดิจิทัลที่มีสินทรัพย์อ้างอิง (ART) และโทเคนดิจิทัลที่มีลักษณะ เป็นเงินอิเล็กทรอนิกส์ (EMT) ซึ่งครอบคลุมถึงคริปโทเคอร์เรนซี (Payment Token หรือ Cryptocurrency) และโทเคนดิจิทัลที่ใช้แลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ (Utility Token)²⁶ เช่น Bitcoin (BTC) ETH BNB Solana (Sol) Dogecoin (DOGE) Polkadot (DOT) และ Litecoin (LTC) เป็นต้น

สำหรับประเทศไทยได้ให้ความหมายและจำแนกประเภทโทเคนดิจิทัลแยกต่างหาก จากคริปโทเคอร์เรนซี ซึ่งพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ.2561 บทบัญญัติ มาตรา 3 กำหนดให้ทั้งคริปโทเคอร์เรนซีและโทเคนดิจิทัลอยู่ในความหมายของ สินทรัพย์ดิจิทัล²⁷ และกำหนดนิยามความหมายของโทเคนดิจิทัลให้มีวัตถุประสงค์ในการกำหนดสิทธิให้กับผู้ถืออยู่ 2 ประเภท ได้แก่ ประเภทแรก กำหนดสิทธิในการลงทุนโครงการหรือกิจการใด ๆ

²⁰ Edmund Hillary Fellowship, 'New Zealand: Unlocking Blockchain's Potential: Recommendations on Regulation and Policy' (2017) 10 <[https:// static1.squarespace.com/static/57cd3bd059cc6804d1884b86/t/5a39dbbd419202030eebdc18/1513741249608/NZ+Unlocking+Blockchains+Potential++Dec+2017.pdf](https://static1.squarespace.com/static/57cd3bd059cc6804d1884b86/t/5a39dbbd419202030eebdc18/1513741249608/NZ+Unlocking+Blockchains+Potential++Dec+2017.pdf)>.

²¹ เพิ่งอ้าง.

²² Global Digital Finance (เชิงอรรถ 18) 6-7.

²³ Proposal for a Regulation of The European Parliament and of The Council on Markets in Crypto-assets and amending Directive (EU) 2019/1937) 2020 (European Commission) "Title I Subject Matter, Scope and Definitions, Article 3 Definitions "crypto-asset".

²⁴ Proposal for a Regulation of The European Parliament and of The Council on Markets in Crypto-assets and amending Directive (EU) 2019/1937) 2020 (European Commission) "Title III Asset-referenced tokens, Chapter 1 Authorisation to offer asset-referenced tokens to the public and to seek their admission to trading on a trading platform for crypto-assets".

²⁵ Proposal for a Regulation of The European Parliament and of The Council on Markets in Crypto-assets and amending Directive (EU) 2019/1937) 2020 (European Commission) "Title IV: Electronic money tokens, Chapter 1 Requirements to be fulfilled by all issuers of electronic money tokens".

²⁶ Proposal for a Regulation of The European Parliament and of The Council on Markets in Crypto-assets and amending Directive (EU) 2019/1937) 2020 (European Commission) "Title II Crypto-Assets, other than asset-referenced tokens or e-money tokens, Article 4 Offers of crypto-assets, other than asset-referenced tokens or e-money tokens, to the public, and admission of such crypto-assets to trading on a trading platform for crypto-assets".

²⁷ พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ.2561 มาตรา 3.

(Investment Token) และประเภทที่สอง กำหนดสิทธิในการเข้าใช้ประโยชน์หรือการได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการหรือสิทธิอื่นใดที่เฉพาะเจาะจง (Utility Token)²⁸ ทั้งนี้ โทเคนดิจิทัลที่กำหนดสิทธิในการเข้าใช้ประโยชน์ (Utility Token) นั้นยังสามารถแบ่งประเภทย่อยได้อีก 2 ประเภท ได้แก่ ประเภทแรก Utility Token ที่ให้สิทธิในการใช้ประโยชน์และสิทธินั้นสามารถใช้ได้ทันที ซึ่งเรียกว่า Utility Token แบบพร้อมใช้ โดยปกติแล้วอยู่นอกเหนือการกำกับดูแลและไม่ต้องขออนุญาตในการเสนอขายแต่จะควบคุมกำกับเฉพาะผู้ประกอบการธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัลเท่านั้น²⁹ และกำกับดูแลเฉพาะ Utility Token แบบพร้อมใช้บางประเภทที่เข้าคุณลักษณะห้ามทำการซื้อขายในศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัลเนื่องจากเหตุผลหลักเพื่อต้องการสร้างกฎกติกาในการกำกับดูแลราคาในการซื้อขายให้มีความเป็นธรรม³⁰ ตัวอย่างเช่น เหรียญ Fan Token ที่มีมูลค่าของเหรียญขึ้นอยู่กับกระแสชื่อเสียงของศิลปินดารารหรือทีมนักกีฬา โดยเฉพาะกรณีของสโมสรนักกีฬาเวเนซุเอลาที่ได้ให้สิทธิกับผู้ถือครองเหรียญ Fan Token JUV ในการได้รับสิทธิโหวตเพลงเชียร์ ของสโมสรและการเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ หรือกรณีสโมสรปารีส แซงแซงแมงได้ออกเหรียญ Fan Token PSG ให้กับลิโอเนล เมสซี (Lionel Messi) โดยเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาในการย้ายเข้าร่วมสังกัด ซึ่งส่งผลให้ราคาของเหรียญ PSG ในศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล Binance เกิดการซื้อขายเก็งกำไรขึ้นสูงมากและอาจเกิดการสร้างราคาโทเคนดิจิทัลดังกล่าวไม่สอดคล้องกับสภาพการซื้อขายของตลาดโดยรวม เป็นต้น

ส่วนอีกประเภทหนึ่งโทเคนดิจิทัลที่กำหนดสิทธิในการเข้าใช้ประโยชน์ในแพลตฟอร์ม หรือเข้าถึงสินค้าและบริการในอนาคต ซึ่งเรียกว่า Utility Token แบบไม่พร้อมใช้ โดยบริษัทผู้ออกเสนอขายต้องนำเงินจากการเสนอขายโทเคนดิจิทัลประเภทดังกล่าวไปพัฒนาแพลตฟอร์มให้สำเร็จ อันมีลักษณะคล้ายคลึงกับการระดมทุน ดังนั้น จึงส่งผลให้ Utility Token แบบไม่พร้อมใช้ถูกควบคุมกำกับในเรื่องของการออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลที่ต้องขออนุญาตและเปิดเผยข้อมูลตามที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์กำหนดเช่นเดียวกับการออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลที่ให้สิทธิในการลงทุน (Investment Token)

โดยภาพรวม การจำแนกประเภทสินทรัพย์ดิจิทัลของประเทศไทยมีความแตกต่างจากมุมมองทั่วไปในระดับสากล กล่าวคือ ในระดับสากลทั้งคริปโทเคอร์เรนซีและโทเคนดิจิทัล เรียกโดยรวมว่า สินทรัพย์ดิจิทัล (Crypto-Assets) และกำหนดนิยามความหมายของสินทรัพย์ดิจิทัลไว้อย่างกว้าง ๆ เนื่องจากสินทรัพย์ดิจิทัลมีพัฒนาการอย่างรวดเร็วและเพื่อประโยชน์ในการควบคุมกำกับให้ครอบคลุมถึงประเภทของสินทรัพย์ดิจิทัลที่มีในปัจจุบันและในอนาคต โดยมีความแตกต่างจากประเทศไทยที่มีการกำหนดนิยามความหมายของคริปโทเคอร์เรนซีและโทเคนดิจิทัลไว้เป็นการเฉพาะ มากเกินไปจนส่งผลให้หลักเกณฑ์เดิมตามพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ.2561 ยังไม่

²⁸ พระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล มาตรา 3 ในพระราชกำหนดนี้

“โทเคนดิจิทัล หมายความว่า หน่วยข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งถูกสร้างขึ้นบนระบบ หรือเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

(1) กำหนดสิทธิของบุคคลในการเข้าร่วมลงทุนในโครงการหรือกิจการใด ๆ

(2) กำหนดสิทธิในการได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการหรือสิทธิอื่นใดที่เฉพาะเจาะจง ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในข้อตกลงระหว่างผู้ออกและผู้ถือ และให้หมายความรวมถึงหน่วยแสดงสิทธิอื่นตามที่คณะกรรมการ ก.ล.ต. ประกาศกำหนด”

²⁹ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ฝ่ายส่งเสริมเทคโนโลยีทางการเงิน, ‘Utility Token: พัฒนาการและการกำกับดูแล’ <<https://www.sec.or.th/TH/Template3/Articles/2565/301265.pdf>> สืบค้นเมื่อ 1 มกราคม 2566.

³⁰ ประกาศคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่ กธ.18/2564 เรื่อง หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล (ฉบับที่ 11) ห้ามขาย Utility Token ประเภทพร้อมใช้บางประเภท ที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

- 1) เหรียญที่ไม่มีสิ่งใดรองรับ ราคาขึ้นอยู่กับกระแสในโลกโซเชียล (Meme Token)
- 2) เหรียญที่เกิดจากกระแสความชื่นชอบส่วนบุคคล (Fan Token)
- 3) เหรียญที่แสดงสิทธิในของสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง (Non-Fungible Token)
- 4) เหรียญที่ออกโดยศูนย์ซื้อขายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการทำธุรกรรมที่เกิดขึ้นบนบล็อกเชน

เพียงพอต่อการควบคุมกำกับโทเคนดิจิทัลบางประเภทที่มีความซับซ้อนจนมีลักษณะคล้ายคลึง กับผลิตภัณฑ์ทางการเงินมากกว่าลักษณะของโทเคนดิจิทัลตามนิยามความหมายที่กำหนดไว้ในบทบัญญัติดังกล่าวเท่านั้น

3. มาตรการในการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลจากการระดมทุนเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อสาธารณชนของประเทศไทยและต่างประเทศ

ในส่วนนี้ได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับมาตรการในการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลจากการระดมทุนเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อสาธารณชนของประเทศไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย และประเทศสิงคโปร์ ซึ่งเหตุผลในการเลือกทั้งสามประเทศ เนื่องจากมีมาตรการในการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลที่เอื้ออำนวยต่อการระดมทุนเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อสาธารณชนหรือเอื้ออำนวยต่อการทำธุรกรรมในรูปแบบอื่น ๆ ที่นำสินทรัพย์ดิจิทัลไปใช้เป็นเครื่องมือในการระดมทุน รายละเอียดทั้งหมดพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

3.1 มาตรการในการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลของประเทศไทย

มาตรการในการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลจากการระดมทุนเสนอขายโทเคนดิจิทัล ต่อสาธารณชนนั้นพิจารณาตามพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ.2561 ประกอบ กับประกาศคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่ กจ. 15/2561 เรื่อง การเสนอขาย โทเคนดิจิทัลต่อประชาชน³¹ ซึ่งกำหนดให้คุณสมบัติของผู้ออกโทเคนดิจิทัลหรือผู้ระดมทุนต้องเป็นบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดที่จัดตั้งตามกฎหมายไทยเท่านั้น และโดยส่วนใหญ่การระดมทุนเสนอขาย โทเคนดิจิทัลต่อสาธารณชนเป็นการออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลเพื่อการลงทุน (Investment Token) ในรูปแบบของการมีสินทรัพย์รองรับ (Asset-backed) ดังนั้น เมื่อมีรายได้จากการระดมทุนเกิดขึ้นบริษัทจำกัดและบริษัทมหาชนจำกัดจึงถือเป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้นิติบุคคลตามบทบัญญัติมาตรา 39 แห่งประมวลรัษฎากร³² และต้องเสียภาษีในอัตราร้อยละ 20 จากฐานกำไรสุทธิ โดยคำนวณตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่ประมวลรัษฎากรกำหนดไว้ในบทบัญญัติมาตรา 65 แห่งประมวลรัษฎากร กล่าวคือ กำไรสุทธิที่คำนวณจากรายได้จากกิจการและรายได้เนื่องจากกิจการที่กระทำในรอบระยะเวลาบัญชีหักด้วยรายจ่ายตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในบทบัญญัติมาตรา 65 ทวิ และบทบัญญัติ มาตรา 65 ตรี แห่งประมวลรัษฎากร³³ ทั้งนี้ การรับรู้รายได้และรายจ่ายในการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลกำหนดให้ใช้เกณฑ์สิทธิตามบทบัญญัติมาตรา 65 วรรคสองแห่งประมวลรัษฎากร โดยให้นำรายได้ที่เกิดขึ้นในรอบระยะเวลาบัญชีใดแม้จะยังไม่ได้รับชำระในรอบระยะเวลาบัญชีนั้นมารวมคำนวณเป็นรายได้ในรอบระยะเวลาบัญชีนั้น และให้นำรายจ่ายในรอบระยะเวลาบัญชีนั้นแม้จะยังไม่ได้จ่ายมารวมคำนวณเป็นรายจ่าย³⁴

³¹ ประกาศคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่ กจ. 15/2561 เรื่อง การเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อประชาชน.

³² ประมวลรัษฎากร มาตรา 39 “ในหมวดนี้ เว้นแต่ข้อความจะแสดงให้เห็นเป็นอย่างอื่น บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล หมายความว่า บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย หรือที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายของต่างประเทศ...”

³³ ประมวลรัษฎากร มาตรา 65 “เงินได้ที่ต้องเสียภาษีตามความในส่วนนี้คือกำไรสุทธิ ซึ่งคำนวณได้จากรายได้จากกิจการ หรือเนื่องจากกิจการ ที่กระทำในรอบระยะเวลาบัญชีหักด้วยรายจ่ายตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในมาตรา 65 ทวิ และมาตรา 65 ตรี และรอบระยะเวลาบัญชีดังกล่าวให้มีกำหนดสิบสองเดือน...”

³⁴ ประมวลรัษฎากร มาตรา 65 วรรคสอง “การคำนวณรายได้และรายจ่ายตามวรรคหนึ่งให้ใช้เกณฑ์สิทธิ...”

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาการรับรู้รายได้จากธุรกรรมการระดมทุนเสนอขายโทเคนดิจิทัล ต่อสาธารณชนที่บริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดทำหน้าที่ในการออกเสนอขายโทเคนดิจิทัล ผ่านผู้ให้บริการระบบเสนอขายโทเคนดิจิทัล (ICO Portal)³⁵ ซึ่งการระดมทุนด้วยวิธีนี้ในฝั่งของบริษัทผู้ออกจะมีสิ่งที่เข้ามาเกี่ยวข้อง คือ คริปโทเคอร์เรนซีในกรณีที่นักลงทุนนำคริปโทเคอร์เรนซีมาใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนโทเคนดิจิทัล โดยบริษัทผู้ออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลจะต้องรับเฉพาะคริปโทเคอร์เรนซีที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์กำหนดไว้เท่านั้น เช่น บิทคอยน์ อีเธอร์ เป็นต้น หรือรับเป็นเงินตราที่ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย ซึ่งในกรณีดังกล่าวมีประเด็นในทางภาษีที่ต้องพิจารณา กล่าวคือ ควรถือเป็นรายได้ของบริษัทผู้ออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลที่ต้องนำมาเสียภาษีหรือไม่ เนื่องจากการระดมทุนไปสร้างสิ่งที่จะทำให้เกิดรายได้ในอนาคต และเมื่อพิจารณาตามพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ.2561 กำหนดสถานะให้สินทรัพย์ดิจิทัล ถือเป็นสินทรัพย์ประเภทหนึ่ง ดังนั้น จึงส่งผลต่อการพิจารณาในทางภาษีอากรตามมา กล่าวคือ สินทรัพย์ดิจิทัลเมื่อไม่ถือเป็นเงินตราจึงไม่ใช่ลักษณะของการลงทุนที่จะถือเป็นส่วนหนึ่งของทุนบริษัทผู้ออก เสนอขายโทเคนดิจิทัล แต่ถือเป็นการผลิตสินค้าจากการประกอบธุรกิจ เพราะฉะนั้น การพิจารณาโทเคนดิจิทัลในทางภาษีอากร โดยเฉพาะกรณีของโทเคนดิจิทัลที่กำหนดสิทธิของบุคคลในการเข้าร่วมลงทุน ในโครงการหรือกิจการใด ๆ (Investment Token) แม้โดยลักษณะจะเป็นการระดมทุนไปสร้างสิ่งที่จะทำให้เกิดรายได้ในอนาคตตามที่ตั้งข้อสังเกตไว้ข้างต้น อย่างไรก็ตาม ในมุมมองของภาษีอากรเมื่อกำหนดให้เป็นทรัพย์สินประเภทหนึ่ง ดังนั้น บริษัทผู้ออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลจึงถือเป็นกรณีที่บริษัททำการผลิตทรัพย์สินขึ้นมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำไปให้บุคคลอื่นได้ใช้ตามวัตถุประสงค์ในการออกทรัพย์สินประเภทนั้น ๆ เพราะฉะนั้น ในขณะที่ออกเหรียญหรือ ณ ช่วงเวลาที่บริษัททำการเสนอขายเหรียญภาวะภาษีจึงยังไม่เกิดขึ้น

ภาวะภาษีเงินได้นิติบุคคลจะเกิดขึ้นต่อเมื่อมีการเปลี่ยนมือ หรือจำหน่าย จ่ายโอน³⁶ กล่าวคือ บริษัทได้ออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลที่กำหนดสิทธิของบุคคลในการเข้าร่วมลงทุนในโครงการหรือกิจการใด ๆ (Investment Token) และนักลงทุนนำคริปโทเคอร์เรนซีหรือนำเงินตรามาใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนโทเคนดิจิทัลนั้น ซึ่งบริษัทผู้ออกจะเกิดรายได้ขึ้นในขณะที่นำโทเคนดิจิทัลโอนหรือส่งมอบให้กับนักลงทุนและการที่บริษัทออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลที่กำหนดสิทธิของบุคคล ในการเข้าร่วมลงทุนในโครงการหรือกิจการใด ๆ นั้นไม่ถือเป็นส่วนของทุน เนื่องจากไม่ก่อให้เกิดสิทธิ ในความเป็นเจ้าของบริษัท ดังนั้น การเสนอขายโทเคนดิจิทัลดังกล่าวจึงถือเป็นรายได้ที่ต้องนำมาเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล

ส่วนกรณีที่บริษัทออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลประเภทที่ใช้แลกเปลี่ยนสินค้าและบริการเฉพาะเจาะจง (Utility Token) ทั้งแบบพร้อมใช้และไม่พร้อมใช้ โดยหลักการรับรู้รายได้ของภาษีเงินได้ นิติบุคคลนั้นกำหนดให้ใช้เกณฑ์สิทธิ ตามบทบัญญัติ มาตรา 65 แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งสอดคล้องกับวิธีการในทางบัญชีที่กำหนดให้ใช้หลักในการพิจารณา บันทึกรายได้และรายจ่ายให้อยู่ในงวดต่าง ๆ เพื่อแสดงผลการดำเนินงานของแต่ละงวดอย่างเหมาะสม³⁷ โดยคำนึงถึง รายได้ที่พึงรับและรายจ่ายที่พึงจ่าย ทั้งนี้ โดยไม่คำนึงถึงรายรับและรายจ่ายเป็นเงินสดว่าได้รับมาแล้วหรือจ่ายออกไปแล้วหรือไม่³⁸ กล่าวคือ รายได้จะเกิดขึ้นต่อเมื่อมีการส่งมอบสินค้าหรือมีการให้บริการแล้วไม่ว่าบริษัทผู้ออกเสนอขาย โทเคนดิจิทัลจะได้รับเงินสดมาแล้วหรือยังไม่ได้รับเงินสดก็ตาม³⁹ ดังนั้น トラบไคที่บริษัทผู้ออกเสนอขายโทเคนดิจิทัล ยังไม่มีการส่งมอบสินค้าหรือยังไม่มีบริการ หรือนักลงทุนยังไม่ได้รับมอบสินค้าหรือยังไม่ได้รับบริการแต่บริษัทผู้

³⁵ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 'ไอซีโอพอร์ทัลคือใคร?' <<https://www.sec.or.th/TH/pages/lawandregulations/icoportal.aspx>> สืบค้นเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2566.

³⁶ ประมวลรัษฎากร มาตรา 65 วรรคสอง.

³⁷ มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 18 เรื่อง รายได้.

³⁸ คำสั่งกรมสรรพากรที่ ท.ป.1/2528 เรื่อง การใช้เกณฑ์สิทธิในการคำนวณรายได้และรายจ่ายของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล.

³⁹ เฝ้าอ้าง.

ออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลได้รับชำระเงินมาก่อนแล้ว กรณีดังกล่าวในทางภาษีอากรยังไม่ทำการพิจารณาบันทึกเป็นรายได้ของบริษัทผู้ออกเสนอขายโทเคนดิจิทัล

สรุปโดยภาพรวม ภาวะภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทผู้ออกเสนอขายโทเคนดิจิทัล สิ่งที่ไม่ถือเป็นรายได้และไม่ต้องนำมาเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล คือ ทุนกับหนี้ เช่น การออกหุ้นเพิ่มทุน การออกหุ้นกู้ เงินได้จากการกู้ยืม หรือเงินได้จากการระดมทุน เป็นต้น ซึ่งในทางภาษีอากรพิจารณาว่า การออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลไม่ก่อให้เกิดทุนหรือไม่ได้ก่อให้เกิดทุนของบริษัทขึ้นมาและไม่ได้ก่อให้เกิดหนี้สินใด ๆ ถึงแม้โทเคนดิจิทัลประเภทที่ใช้แลกเปลี่ยนสินค้าและบริการเฉพาะเจาะจง หรือ Utility Token แบบไม่พร้อมใช้จะให้สิทธิในการเข้าถึงสินค้าและบริการต่าง ๆ ในอนาคต แต่ก็ได้ไม่ได้แสดงถึงสิทธิความเป็นเจ้าของในผลิตภัณฑ์หรือโครงการใด ๆ ของบริษัท โดยนักลงทุน หรือผู้ถือเหรียญมีเพียงสิทธิเรียกร้องตามสัญญาทั่วไปเท่านั้น

3.2 มาตรการในการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลของต่างประเทศ

มาตรการในการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการระดมทุนแบบการเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อสาธารณชนของต่างประเทศนั้นเป็นการศึกษาและวิเคราะห์ทั้งในส่วนของผู้มีหน้าที่ เสียภาษี อัตราภาษี และฐานภาษี ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของโทเคนดิจิทัลแต่ละประเภทที่ผู้ระดมทุน ทำการออกเสนอขาย พิจารณาได้ดังต่อไปนี้

3.2.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

ในปี ค.ศ.2014 กรมสรรพากรของประเทศสหรัฐอเมริกาได้ออกประกาศที่ 2014-21 เรื่องคำถามที่พบบ่อยเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีจากธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับเงินตราเสมือนและแลกเปลี่ยนการณของกรมสรรพากรที่ 2014-16 I.R.B.938 ซึ่งกำหนดแนวทางในการจัดเก็บภาษีจากธุรกรรมที่ใช้เงินตราเสมือน (Virtual Currency) ในการชำระสินค้าและบริการ รวมถึงการถือหรือครอบครองเพื่อการลงทุน⁴⁰ อย่างไรก็ตาม ประกาศดังกล่าวไม่ได้กำหนดแนวทางการจัดเก็บภาษีโทเคนดิจิทัลและกำกับดูแลธุรกรรมการระดมทุนเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อสาธารณชนไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้น การกำกับดูแลโทเคนดิจิทัลดังกล่าวจึงต้องนำหลักการตามที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ประเทศสหรัฐอเมริกา (Securities and Exchange Commission: SEC) กำหนดแนวทางในการกำกับดูแลธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัลตามกฎหมายหลักทรัพย์ทั่วไปมาปฏิบัติ โดยพิจารณาธุรกรรมดังกล่าวนี้มีความเป็นหลักทรัพย์ในการควบคุมกำกับหรือไม่ และในทางปฏิบัติโทเคนดิจิทัลบางประเภทไม่มีความชัดเจนในการกำหนดสิทธิของผู้ถือหรือสิทธิของนักลงทุนที่จะได้รับ ซึ่งส่งผลให้เกิดการตีความ ว่าเป็นโทเคนดิจิทัลประเภทใด และส่งผลต่อการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลที่จะถือเป็นเงินได้หรือรายได้ของบริษัทผู้ออกที่ต้องนำมาคำนวณในการเสียภาษีหรือไม่ ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดสถานะของโทเคนดิจิทัลที่ถือเป็นหลักทรัพย์ภายใต้กฎหมายหลักทรัพย์ตามบทบัญญัติมาตรา 2(a)(1) แห่งพระราชบัญญัติหลักทรัพย์ ค.ศ.1933⁴¹ และบทบัญญัติมาตรา 3(a)(10) แห่งพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ค.ศ.1934⁴² ซึ่งการเป็นหลักทรัพย์นั้นต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับสัญญาการลงทุน⁴³ โดยตรวจสอบตามหลักการทดสอบ Howey Test โดยระบุว่าสัญญาการลงทุนต้องเข้าเงื่อนไขทั้ง 4 ประการ ได้แก่ ประการแรก ต้องมีลักษณะที่เป็นการลงทุนด้วยเงิน ประการที่สอง ผู้ลงทุนมีความคาดหวังผลกำไรจากการลงทุนในอนาคต ประการที่สาม

⁴⁰ Internal Revenue Service Notice 2014-21 'The notice provides this guidance in the form of answers to frequently asked questions' <<https://www.irs.gov/pub/irs-drop/n-14-21.pdf>> สืบค้นเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2566.

⁴¹ The Securities Exchange Act of 1934: Section 21(a)(1): Authority and discretion of Commission to investigate violations.

⁴² The Securities Exchange Act of 1934: Section 3(a)(10): The Securities Act is an exemption from Securities Act registration for offers and sales of securities in specified exchange transactions.

⁴³ Ash Bennington, 'The Simplest Way to Understand Why The DAO Was a Security' <<https://www.coindesk.com/simplest-way-understand-dao-security>> สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566.

การลงทุนดังกล่าวจัดทำขึ้นโดยองค์การทางธุรกิจหรือวิสาหกิจทั่วไปที่มีวัตถุประสงค์ในการแสวงหากำไร และประการสุดท้าย ต้องเป็นการลงทุนที่เป็นผลจากการดำเนินงานของบุคคลที่สาม⁴⁴ ซึ่งการทดสอบ Howey Test ดังกล่าวนี้นำมาทดสอบกับองค์กรอัตโนมัติกระจายศูนย์ (Decentralized Autonomous Organization: DAO)⁴⁵ บนบล็อกเชนของ อีเธอร์เรียม⁴⁶ และกรณีของบริษัทริปเปิล (Ripple Labs) ที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ร้องเรียนว่าบริษัทริปเปิลได้ออกเสนอขายสินทรัพย์ดิจิทัล XRP ในปี ค.ศ. 2013 และทำการแจกจ่ายเหรียญ XRP เพื่อทำการตลาดส่งเสริมการขายในการได้มา ซึ่งเงินทุนสำหรับการประกอบธุรกิจของบริษัท อันเป็นการแสวงหาผลประโยชน์จากรวมทุนและส่งผลให้เหรียญ XRP เป็นหลักทรัพย์ที่ต้องจดทะเบียนภายใต้พระราชบัญญัติหลักทรัพย์⁴⁷

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาให้สินทรัพย์ดิจิทัลหรือโทเคนดิจิทัลที่ทำการออกเสนอขาย เป็นหลักทรัพย์แล้ว ในลำดับถัดไปต้องพิจารณาโทเคนดิจิทัลดังกล่าวมีลักษณะเป็นเครื่องมือทางการเงิน ที่ก่อให้เกิดสินทรัพย์ทางการเงินหรือสิทธิตามสัญญาและทำให้เกิดหนี้สินทางการเงินหรือตราสารทุน หรือสิทธิในการออกเสียงในส่วนบุคคลเป็นเจ้าของหรือไม่ ซึ่งหากสินทรัพย์ดิจิทัลหรือโทเคนดิจิทัลดังกล่าว มีลักษณะเป็นตราสารหนี้หรือตราสารทุนตามที่กล่าวมาข้างต้นแล้วไม่ถือเป็นรายได้ที่ต้องนำมาเสียภาษี ดังนั้น การออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลเพื่อการลงทุน (Investment Token) ที่กำหนดสิทธิของบุคคล ในการเข้าร่วมลงทุนในโครงการหรือกิจการใด ๆ และโทเคนดิจิทัลประเภทที่ใช้แลกเปลี่ยนสินค้า และบริการเฉพาะเจาะจงในอนาคต (Utility Token แบบไม่พร้อมใช้) กรมสรรพากรของประเทศสหรัฐอเมริกาพิจารณาให้โทเคนดิจิทัลดังกล่าวมีลักษณะเป็นหลักทรัพย์และเครื่องมือทางการเงิน ประเภทหนึ่งที่ได้เงินจากการระดมทุนของบริษัทผู้ออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลได้รับไม่ต้องนำมาเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล⁴⁸

อย่างไรก็ตาม การเสนอขายโทเคนดิจิทัลบางประเภทอาจมีลักษณะเป็นการขายสินค้าหรือให้บริการที่ถือเป็นรายได้ที่ต้องนำมาเสียภาษี เนื่องจากโทเคนดิจิทัลดังกล่าวมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการอุปโภคบริโภคหรือมีลักษณะเป็นการให้สิทธิในการเข้าถึงสินค้าหรือบริการที่มีอยู่ในปัจจุบัน ได้ทันที โดยไม่ได้มีลักษณะเป็นผลิตภัณฑ์ทางการเงิน ดังนั้น บริษัทผู้ออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลหากอยู่ในรูปแบบของบริษัทขนาดใหญ่ C-Corporation ต้องเสียภาษีในอัตราภาษีคงที่ โดยปัจจุบันจัดเก็บภาษี เงินได้นิติบุคคลในอัตราร้อยละ 21 ของเงินได้ภายหลังจากหักรายจ่ายและค่าลดหย่อน⁴⁹

3.2.1 ประเทศออสเตรเลีย

กรมสรรพากรของประเทศออสเตรเลียไม่ได้กำหนดคำแนะนำการจัดเก็บภาษีเกี่ยวกับการระดมทุนแบบการเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อสาธารณชนไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้น จึงต้องนำหลักการทั่วไปในการจัดเก็บภาษีสำหรับการระดมทุนในรูปแบบอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันมาปรับใช้ โดยจัดเก็บภาษีให้สอดคล้องกับการจัดเก็บภาษีจาก

⁴⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาคดี SEC v. W.J. Howey Co., 328 U.S. 293, 301 (1946).

⁴⁵ องค์กรอัตโนมัติกระจายศูนย์ (Decentralized Autonomous Organization: DAO) “องค์กรที่สามารถทำงานได้ด้วยตัวเองผ่านการเขียนรหัสซอฟต์แวร์ (Software Code) ซึ่งทำให้ไม่มีใครสามารถแทรกแซงการทำงานขององค์กรได้”

⁴⁶ U.S. Securities and Exchange Commission, ‘Framework for “Investment Contract” Analysis of Digital Assets’ <<http://www.sec.gov/corpfin/framework-investment-contract-analysis-digital-assets>> สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566.

⁴⁷ United States District Court, Southern District of New York, ‘Case: Securities and Exchange Commission vs Ripple Labs, Inc., Bredley Garlinghouse, and Christian A. Larsen’ <<http://www.sec.gov/litigation/complaints/2020/comp-pr2020-338.pdf>> สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566.

⁴⁸ Josias Dewey and Samir Patel, ‘Blockchain & Cryptocurrency laws and Regulations 2023’ (Global legal insights) <<https://www.globallegalsights.com/practice-areas/blockchain-laws-and-regulations/14-u-s-federal-income-tax-implications-of-issuing-investing-and-trading-in-crypto-currency>> สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2566.

⁴⁹ Sherry Grabow, ‘United States: Corporate – Taxes on corporate income’ (PwC) <<https://taxsummaries.pwc.com/united-states/corporate/taxes-on-corporate-income>> สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2566.

ธุรกรรมการค้าและเครื่องมือทางการเงินเป็นการทั่วไป (Financial Instruments) โดยพิจารณาจากลักษณะของโทเคนดิจิทัล⁵⁰ ที่ทำการออกเสนอขายเพื่อการระดมทุน กล่าวคือ เป็นการพิจารณาสิทธิที่ผูกติดกับโทเคนดิจิทัลที่ออกมาในรูปแบบต่าง ๆ⁵¹ เช่น โทเคนดิจิทัลที่มีลักษณะเหมือนหุ้นในรูปแบบของสิทธิในการออกเสียงหรือการมีส่วนร่วมในผลกำไรของโครงการ หรือโทเคนดิจิทัลที่ให้สิทธิในการใช้ประโยชน์แพลตฟอร์มบนเทคโนโลยีบล็อกเชนในอนาคต เป็นต้น ซึ่งลักษณะของการให้สิทธิในโทเคนดิจิทัลเหล่านี้ส่งผลต่อการจัดเก็บภาษี ตัวอย่างเช่น ในกรณีโทเคนดิจิทัลที่มีลักษณะเป็นหลักทรัพย์ในรูปแบบตราสารหนี้หรือตราสารทุน บริษัทผู้ออกโทเคนดิจิทัล ไม่มีหน้าที่นำเงินได้ดังกล่าวมาเสียภาษี ส่วนการออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลในลักษณะของการกำหนดสิทธิในการใช้บริการหรือซื้อขายสินค้าเป็นการล่วงหน้า กรณีดังกล่าวได้รับการพิจารณาให้ถือเป็นเงินได้หรือรายได้ที่ต้องนำมาเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล

อย่างไรก็ดี บริษัทผู้ออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลต้องเป็นนิติบุคคลที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศออสเตรเลียหรือดำเนินการผ่านสถานประกอบการของประเทศออสเตรเลีย⁵² ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบของบริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด หรือหน่วยลงทุนที่ได้รับการรับรอง นอกจากนี้ อาจอยู่ในรูปแบบ ขององค์กรอัตโนมัติแบบกระจายศูนย์ (DAO) ต้องเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลในอัตราร้อยละ 30 ของเงินได้ ส่วนกรณีบริษัทผู้ออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลประกอบธุรกิจขนาดกลางหรือขนาดย่อม (SME) ต้องเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลในอัตราร้อยละ 25 ของเงินได้⁵³

3.2.3 ประเทศสิงคโปร์

การจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทผู้ออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อสาธารณชน ขึ้นอยู่กับการกำหนดสิทธิและหน้าที่ของโทเคนดิจิทัลแต่ละประเภทที่ทำการออกเสนอขายให้กับนักลงทุน ดังนั้น วิธีการจัดเก็บภาษีโทเคนดิจิทัลแต่ละประเภทจึงมีความแตกต่างกัน นอกจากนี้ การพิจารณา เงินได้ที่ได้รับจากการออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลที่ต้องนำมาเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลนั้นให้ใช้หลักในการพิจารณาเช่นเดียวกันกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กล่าวคือ พระราชบัญญัติภาษีเงินได้ ค.ศ.1947 บทบัญญัติมาตรา 10(1) กำหนดให้เงินได้ซึ่งเป็นผลกำไรหรือผลประโยชน์จากการประกอบธุรกิจการค้า โดยไม่ได้มีลักษณะเป็นทุน (Capital Nature) ให้ถือเป็นรายได้ที่ต้องนำมาเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล⁵⁴ ในอัตราร้อยละ 17 ของเงินได้ พิจารณาได้ดังต่อไปนี้

(1) การออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลประเภทที่ใช้แลกเปลี่ยนสินค้าทั่วไป (Payment Tokens) โดยทั่วไป บริษัทที่ทำการออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลประเภทที่ใช้แลกเปลี่ยนสินค้าทั่วไปถือเป็นการออกเสนอขายคริปโทเคอร์เรนซีเพื่อใช้งานเป็นปกติสำหรับดำเนินการในทางธุรกิจการค้า เช่น ค่าธรรมเนียม เป็นต้น⁵⁵ ดังนั้น นิติบุคคลที่ได้รับเงินได้หรือรายได้จากการออกเสนอขายโทเคนประเภทดังกล่าวนี้ต้องนำรายได้มาเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล

(2) การออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลประเภทที่ใช้แลกเปลี่ยนสินค้าและบริการเฉพาะเจาะจง (Utility Tokens) เป็นการกำหนดสิทธิให้นักลงทุนหรือผู้ถือได้รับประโยชน์จากสินค้า หรือบริการเพื่อแลกกับโทเคนดิจิทัลดังกล่าว โดยมีลักษณะคล้ายกับบัตรกำนัลเพื่อให้สิทธิแก่ผู้ถือ ได้รับบริการในอนาคตหรือสิทธิในการเข้าถึงแพลตฟอร์ม

⁵⁰ Australian Securities and Investment Commission, 'Crypto-assets' <<https://asic.gov.au/regulatory-resources/digital-transformation/crypto-assets/>> สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2566.

⁵¹ Australian Government, The Treasury, 'Initial Coin Offerings Issues Paper' (January 2019) 17 <https://treasury.gov.au/sites/default/files/2019-03/c2019-t353604-Issues_Paper-1.pdf> สืบค้นเมื่อ 6 มีนาคม 2566.

⁵² Lynda Brumm and Michael Bona, 'Australia Corporate - Taxes on corporate income' (PwC) <<https://taxsummaries.pwc.com/australia/corporate/taxes-on-corporate-income>> สืบค้นเมื่อ 6 มีนาคม 2566.

⁵³ เพิ่งอ้าง.

⁵⁴ Income Tax Act 1947 Section 10(1) 'Charge of income tax'.

⁵⁵ Monetary Authority of Singapore, 'A Guide to Digital Token Offerings' (26 May 2020) 14-15 <<https://www.mas.gov.sg/-/media/mas/sectors/guidance/guide-to-digital-to-ken-offerings-26-may-2020.pdf>> สืบค้นเมื่อ 7 มีนาคม 2566.

จากบริษัทผู้ออกเสนอขาย⁵⁶ ซึ่งส่งผลทำให้เกิดภาวะผูกพันหรือหนี้ที่บริษัทผู้ออกเสนอขายต้องปฏิบัติต่อนักลงทุนหรือผู้ถือสำหรับการให้บริการ ในอนาคต อย่างไรก็ตาม บริษัทผู้ออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลประเภทที่ใช้แลกเปลี่ยนสินค้าและบริการแบบเฉพาะเจาะจงส่วนใหญ่ทำการระดมทุนและนำเงินได้ดังกล่าวไปดำเนินการในการพัฒนาแพลตฟอร์มสำหรับให้นักลงทุนเข้าถึงการใช้บริการในอนาคต ซึ่งแพลตฟอร์มดังกล่าวต้องพัฒนาให้เสร็จสิ้นก่อน บริษัทผู้ออกเสนอขายจึงจะสามารถปฏิบัติการชำระหนี้ให้สมบูรณ์ได้ ดังนั้น เงินที่ได้จากการออก เสนอขายโทเคนดิจิทัลประเภทที่ใช้แลกเปลี่ยนสินค้าและบริการแบบเฉพาะเจาะจงจึงถือเป็นค่าตอบแทนในการชำระค่าสินค้าหรือการเข้าถึงบริการ และถือเป็นรายได้ที่รอการตัดบัญชี⁵⁷ ทั้งนี้ หากพิจารณา ในมุมมองของนักลงทุนหรือผู้ถือที่ได้รับโทเคนดิจิทัลประเภทที่ใช้แลกเปลี่ยนสินค้าและบริการแบบเฉพาะเจาะจงเพื่อแลกเปลี่ยนกับสินค้าหรือบริการที่จะได้รับในอนาคต ซึ่งเงินได้ที่นักลงทุนหรือผู้ถือจ่ายไปสำหรับการซื้อโทเคนดิจิทัลดังกล่าวนั้นถือเป็นการชำระราคาสินค้าล่วงหน้า (Prepayment) และการหักค่าใช้จ่ายสำหรับบริษัทที่ทำการออกเสนอขายสามารถหักค่าใช้จ่ายได้ต่อนักลงทุนหรือผู้ถือได้มีการนำโทเคนดิจิทัลนั้นไปใช้เพื่อแลกเปลี่ยนเป็นสินค้าหรือบริการเรียบร้อยแล้ว

(3) การออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลประเภทที่ใช้แทนการถือหลักทรัพย์ (Security Tokens) เป็นการให้สิทธิในส่วนของความเป็นเจ้าของและมีลักษณะเป็นหนี้หรือทุนขึ้นอยู่กับสิทธิ หรือภาวะผูกพันของโทเคนดิจิทัลนั้น ซึ่งเงินได้ที่ได้จากการระดมทุนจึงมีลักษณะคล้ายคลึงกับเงินได้จากการออกตราสารหนี้หรือตราสารทุน ดังนั้น เงินดังกล่าวไม่ถือเป็นรายได้ของบริษัทผู้ออกเสนอขายที่ต้องนำมาเสียภาษี⁵⁸

นอกจากนั้น การจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลจากการเสนอขายโทเคนดิจิทัล ต่อสาธารณชนยังต้องพิจารณาในกรณีของการเสนอขายโทเคนดิจิทัลที่ไม่เป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนด หรือโครงการไม่ประสบความสำเร็จ ตัวอย่างเช่น ในกรณีที่บริษัทออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลประเภทที่ใช้แลกเปลี่ยนสินค้าและบริการเฉพาะเจาะจง (Utility Tokens) และนำเงินที่ได้จากการระดมทุนไปสร้างแพลตฟอร์มสำหรับให้บริการในอนาคต ในเวลาต่อมาบริษัทไม่สามารถส่งมอบแพลตฟอร์มให้นักลงทุนเพื่อเข้าถึงบริการได้ แต่บริษัทสามารถนำเงินจากการระดมทุนคืนพร้อมทั้งเบี้ยปรับตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญาให้กับนักลงทุนได้ ในกรณีดังกล่าวให้ถือว่าบริษัทไม่มีภาวะภาษีเงินได้นิติบุคคล

อย่างไรก็ตาม หากบริษัทได้รับเงินระดมทุนและไม่สามารถคืนเงินต้นตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ได้ ซึ่งส่งผลให้บริษัทผู้ออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลอาจต้องรับผิดชอบในการเสียภาษีจากจำนวนเงินที่ระดมทุน ทั้งนี้ ต้องพิจารณาประกอบกับหลักการของเงินได้ที่บริษัทผู้ออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลได้รับจะถือเป็นรายได้ที่ต้องนำมาเสียภาษีต่อเมื่อการระดมทุนเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อสาธารณชน เป็นธุรกรรมที่มีวัตถุประสงค์ในทางธุรกิจการค้า (Revenue Transaction)⁵⁹ โดยไม่ได้มีลักษณะ เป็นการลงทุนหรือเงินได้นั้นไม่มีลักษณะเป็นทุน (Capital Nature)⁶⁰ และการพิจารณาลักษณะธุรกรรมดังกล่าวนี้ต้องพิจารณาประกอบหลายปัจจัย เช่น กิจกรรมหลักของบริษัทในการประกอบธุรกิจการค้า หรือเหตุผลในการออกเสนอขายโทเคนดิจิทัล หรือภาวะผูกพันตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญา เป็นต้น

⁵⁶ เฝิงอ้าง.

⁵⁷ Kenneth Pereire and YingXin Lin, 'Global Legal Insights Blockchain & Cryptocurrency Regulation 2023, Singapore' <<https://www.globallegalinsights.com/practice-areas/blockchain-laws-and-regulations/singapore>> สืบค้นเมื่อ 7 มีนาคม 2566.

⁵⁸ Monetary Authority of Singapore (เชิงอรรถ 55) 14.

⁵⁹ A Dictionary of Accounting, "Revenue transaction: A transaction that is generally of a short-term nature and is only expected to benefit the current period. Revenue transactions appear in the profit and loss account of the period".

⁶⁰ Desmond Teo, 'Key tax considerations when transacting in digital tokens' (EY, 31 August 2021) <https://www.ey.com/en_sg/you-and-the-taxman/key-tax-considerations-when-transacting-in-digital-tokens> สืบค้นเมื่อ 7 มีนาคม 2566.

4. ปัญหาการจัดเก็บภาษีจากการระดมทุนเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อสาธารณชน

ปัญหาการจัดเก็บภาษีจากธุรกรรมการระดมทุนเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อสาธารณชน เป็นการพิจารณาปัญหาที่เกิดขึ้นกับบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดที่ทำหน้าที่ในการออกเสนอขายโทเคนดิจิทัล ซึ่งบทบัญญัติมาตรา 40(4)(ซ)⁶¹ และบทบัญญัติมาตรา 40(4)(ฅ)⁶² แห่งประมวลรัษฎากร และคู่มือคำแนะนำการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คริปโทเคอร์เรนซี โทเคนดิจิทัลดังกล่าวนี้ไม่ได้กล่าวถึงบริษัทผู้ออกเสนอขายโทเคนดิจิทัล (Issuer) ซึ่งสะท้อนให้เห็นโดยชัดเจนว่าบทบัญญัติดังกล่าวเป็นการบังคับใช้เฉพาะการระดมทุนในตลาดรอง (Secondary Market) เท่านั้น

อย่างไรก็ดี ธุรกรรมการระดมทุนเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อสาธารณชนที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ควบคุมกำกับเฉพาะกรณีการออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลที่กำหนดสิทธิของบุคคลในการเข้าร่วมลงทุนในโครงการหรือกิจการใด ๆ (Investment Token) และโทเคนดิจิทัลที่ให้สิทธิในการเข้าใช้ประโยชน์จากสินค้าหรือบริการในอนาคต (Utility Token แบบไม่พร้อมใช้) เนื่องจากโทเคนดิจิทัลดังกล่าวมีการให้สิทธิและมีภาระผูกพันระหว่างผู้ถือและผู้ออก⁶³ และเมื่อบริษัทผู้ออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลได้ระดมทุนโดยการออกโทเคนดิจิทัลเพื่อแลกกับเงินตรา ที่ชำระหนี้ได้ตามกฎหมายหรือคริปโทเคอร์เรนซีที่สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์กำหนดไว้ ซึ่งเงินได้หรือรายได้ที่บริษัทผู้ออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลได้รับย่อมถือเป็นเงินได้พึงประเมินจากการประกอบธุรกิจตามบทบัญญัติมาตรา 40(8) แห่งประมวลรัษฎากร⁶⁴ โดยบริษัทจะต้องเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลจากฐานกำไรสุทธิในอัตราร้อยละ 20 พร้อมทั้งภาษีมูลค่าเพิ่ม⁶⁵

ประเด็นที่ต้องพิจารณาในส่วนของปัญหาเงินได้หรือรายได้จากการระดมทุนเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อสาธารณชนจัดเป็นรายการใดในงบการเงินและควรถือเป็นรายได้ที่ต้องนำมาเสียหรือไม่ กล่าวคือ เงินได้พึงประเมินที่บริษัทผู้ออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลได้รับหากพิจารณาการบันทึกรายงานทางการเงินควรบันทึกบัญชีเป็นหนี้สินหรือทุน⁶⁶ จึงจะถูกต้องเหมาะสม เนื่องจากในทางภาษีอากรไม่ได้พิจารณาสาระสำคัญของการทำธุรกรรมที่บริษัทผู้ออกมีภาระผูกพันต่อนักลงทุนและสิทธิของนักลงทุนที่จะได้รับตามเงื่อนไขในอนาคตที่กำหนดไว้ในเอกสารประกอบการเสนอขาย (White Paper) ซึ่งอาจกำหนดให้มีลักษณะเป็นหนี้สินหรือทุนที่มีสิทธิได้รับเงินปันผลและได้รับคืนส่วนได้เสียคงเหลือภายหลังจากเลิกกิจการ

⁶¹ ประมวลรัษฎากร มาตรา 40(4)(ซ) “เงินส่วนแบ่งของกำไร หรือผลประโยชน์อื่นใดในลักษณะเดียวกันที่ได้จากการถือหรือ ครอบครองโทเคนดิจิทัล”

⁶² ประมวลรัษฎากร มาตรา 40(4)(ฅ) “ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการโอนคริปโทเคอร์เรนซีหรือโทเคนดิจิทัล ทั้งนี้ เฉพาะซึ่งมีราคา เป็นเงินได้เกินกว่าที่ลงทุน”

⁶³ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, ‘Utility Token: พัฒนาการและการกำกับดูแล’ (30 ธันวาคม 2565) <file:///C:/Users/ACER/OneDrive/Desktop/%E0%B8%81%E0%B8%A5%E0%B8%95/Utility%20token%20%E0%B8%81%E0%B8%A5%E0%B8%95.pdf>.

⁶⁴ ประมวลรัษฎากร มาตรา 40(8) “เงินได้จากการธุรกิจ การพาณิชย์ การเกษตร การอุตสาหกรรม การขนส่ง หรือการอื่นนอกจากที่ระบุไว้ใน (1) ถึง (7) แล้ว”

⁶⁵ สุมาพร มานะสันต์, ‘ทิศทางภาษี ICO’ (Legal Vision : นิติทัศน์ 4.0, 26 มิถุนายน 2561) <https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/119850> สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2566.

⁶⁶ มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 107 เรื่อง การแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูลสำหรับเครื่องมือทางการเงิน ย่อหน้าที่ 6 ระบุคำนิยามหนี้สินทางการเงิน และตราสารทุน

“หนี้สินทางการเงิน หมายถึง สัญญาที่ทำให้กิจการเกิดภาระผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตาม...”

“ตราสารทุน หมายถึง สัญญาที่แสดงว่าผู้ถือตราสารเป็นเจ้าของส่วนได้เสียคงเหลือของกิจการที่ไปลงทุน”

อย่างไรก็ตาม ในทางภาษีอากรกลับพิจารณาว่าการระดมทุนเสนอขายโทเคนดิจิทัลไม่ได้มีลักษณะเป็นทุน เพราะไม่ได้ก่อให้เกิดสิทธิในความเป็นเจ้าของบริษัท ซึ่งแตกต่างจากกรณีการระดมทุนด้วยหุ้นและไม่ได้มีลักษณะเป็นหนี้สินหากผู้ลงทุนที่ถือโทเคนดิจิทัลไม่ได้มีสิทธิเรียกร้องในเงินหรือสินทรัพย์ทางการเงินคืนจากบริษัทผู้ออกตามเงื่อนไขที่กำหนดระยะเวลาหรือเมื่อกิจการของบริษัท ผู้ออกทำผิดเงื่อนไข ซึ่งจากการพิจารณาดังกล่าวข้างต้นเป็นการพิจารณาตามพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ.2561 ที่กำหนดสถานะให้สินทรัพย์ดิจิทัลเป็นสินทรัพย์ ประเภทหนึ่ง ดังนั้น การออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อสาธารณชนไม่ว่าประเภทใดก็ตาม จึงถือเป็นการผลิตสินค้าและเมื่อบริษัทผู้ออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลนำโทเคนดิจิทัลที่กำหนดสิทธิของบุคคล ในการเข้าร่วมลงทุนในโครงการหรือกิจการใด ๆ (Investment Token) ทำการเปลี่ยนมือหรือจำหน่าย จ่ายโอน หรือส่งมอบให้กับนักลงทุนจึงก่อให้เกิดรายได้หรือเงินได้ขึ้นและต้องนำเงินได้จากการระดมทุน มาเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลตามบทบัญญัติมาตรา 65 แห่งประมวลรัษฎากร ถึงแม้การระดมทุนดังกล่าว จะนำไปสร้างสิ่งทำให้เกิดรายได้ในอนาคตก็ตาม

เมื่อพิจารณารูปแบบหรือวิธีการระดมทุนแบบการเสนอขายโทเคนดิจิทัลที่กำหนดสิทธิของบุคคลในการเข้าร่วมลงทุนในโครงการหรือกิจการใด ๆ (Investment Token) ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของ Project Based ICOs ซึ่งการระดมทุนในรูปแบบนี้มีมูลค่าของเหรียญที่ออกจะขึ้นอยู่กับอนาคตของโครงการเป็นสำคัญ หรือรูปแบบ Asset backed ICOs ที่เป็นการนำอสังหาริมทรัพย์หรือทรัพย์สินในรูปแบบต่าง ๆ มาคำนวณค่า โดยผู้ถือเหรียญหรือนักลงทุนคาดหวังผลกำไรหรือผลตอบแทนที่จะได้รับในรูปแบบของเงินส่วนแบ่งกำไรหรือเงินปันผล ซึ่งกำหนดหน้าที่ของบริษัทผู้ออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลและกำหนดสิทธิของนักลงทุนในการได้รับผลตอบแทนจากการลงทุนและเงินลงทุนคืนตามกรอบระยะเวลาของโครงการตั้งแต่เริ่มต้นและสิ้นสุดโครงการร่วมลงทุนเอาไว้อย่างชัดเจน ซึ่งเป็นสิทธิในส่วนของเจ้าของที่ผู้ถือเหรียญหรือนักลงทุนได้รับอันมีลักษณะคล้ายคลึงกับสิทธิของผู้ถือหุ้นที่ได้รับจากการระดมทุนในหุ้นทั่วไป

ส่วนการเสนอขายโทเคนดิจิทัลที่ให้สิทธิในการเข้าใช้ประโยชน์จากสินค้าหรือบริการ ในอนาคต (Utility Token แบบไม่พร้อมใช้) เป็นการให้ผลตอบแทนในเชิงของสิทธิในการเข้าถึงบริการต่าง ๆ จากการพัฒนาระบบหรือสิทธิในการได้รับผลตอบแทนจากแพลตฟอร์มดังกล่าว ซึ่งเป็นสิทธิในการเรียกร้องผลตอบแทนในอนาคต⁶⁷ โดยบริษัทผู้ออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลมีภาระผูกพันที่ต้องส่งมอบผลตอบแทนหรือสินค้าและบริการตามเงื่อนไขแก่ผู้ถือและเงินได้ที่บริษัทผู้ออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลได้รับถือเป็นหนี้สินหรือรายรับล่วงหน้า ดังนั้น การระดมทุนที่บริษัทผู้ออกเสนอขายโทเคนดิจิทัล ที่กำหนดสิทธิของบุคคลในการเข้าร่วมลงทุนในโครงการหรือกิจการใด ๆ (Investment Token) และโทเคนดิจิทัลที่ให้สิทธิในการเข้าใช้ประโยชน์จากสินค้าหรือบริการในอนาคต (Utility Token แบบไม่พร้อมใช้) ที่ผู้ลงทุนมีสิทธิเรียกร้องผลตอบแทนหรือสินทรัพย์ทางการเงินคืนตามเงื่อนไขที่กำหนดหรือมีสิทธิได้รับส่วนได้เสียคงเหลือของบริษัทผู้ออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลจึงมีลักษณะคล้ายคลึงกับหลักทรัพย์มากกว่ามีลักษณะเป็นสินค้าหรือบริการทั่วไป

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบภาระภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทผู้ออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อสาธารณะชนของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย และประเทศสิงคโปร์ พบว่าการกำหนดภาระภาษีของโทเคนดิจิทัลแต่ละประเภะนั้นพิจารณาตามหลักการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในลักษณะเดียวกัน (Same Activity) ความเสี่ยงเดียวกัน (Same Risk) และกฎระเบียบเดียวกัน (Same Regulation)⁶⁸ เนื่องจากปัจจุบันการกำหนดสิทธิและภาระผูกพันระหว่างคู่สัญญา ในโทเคนดิจิทัลมีหลากหลายรูปแบบและซับซ้อนมากขึ้น เช่น กำหนดสิทธิในการแบ่งปันผลกำไร สิทธิในการออกเสียงสิทธิในการได้รับผลิตภัณฑ์หรือบริการบางอย่างในอนาคต หรือกำหนดสิทธิ

⁶⁷ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (เชิงอรธ 63).

⁶⁸ Lucía Pacheco, 'Implementing the principle of "same activity, same risk, same regulation and supervision": activity vs entity-based frameworks' (a Financial Systems, BBVA Research October 14, 2021) 2-5 <https://www.bbva.com/wp-content/uploads/2021/10/EconomicWatch_Implementing_the_principle_of_same_activity_same_risk_same_regulation_and_supervisionWB.pdf>.

ในการได้รับชำระคืนเงินลงทุน เป็นต้น ซึ่งสิทธิในการออกเสียงสำหรับการตัดสินใจและสิทธิในการมีส่วนร่วมในผลกำไรและการเรียกร้องในทรัพย์สินที่เหลือของบริษัทถือเป็นการเพิ่มทุนและก่อให้เกิดส่วนได้เสียในบริษัท โดยสิทธิต่างๆ เหล่านี้ที่ผูกติดกับโทเคนดิจิทัลไม่ว่าจะเรียกชื่อใดก็ตาม (Investment Tokens หรือ Security Tokens หรือ Utility Token แบบไม่พร้อมใช้) ทั้งสามประเภทพิจารณาให้โทเคนดิจิทัลที่มีลักษณะดังกล่าวไม่ต่างจากเครื่องมือทางการเงิน (Financial Instruments)⁶⁹ หรือมีลักษณะคล้ายคลึงกับหลักทรัพย์ ดังนั้น เมื่อเป็นการเพิ่มทุนหรือการก่อให้เกิดหนี้สิ่งจึงถือเป็นรายได้ที่บริษัทต้องนำไปเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล

นอกจากนั้น ในกรณีการออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลที่ให้สิทธิในการใช้ประโยชน์ได้ทันที (Utility Token แบบพร้อมใช้) โดยหลักแล้วกำหนดให้ถือเป็นรายได้ของบริษัทและทำการรับรู้เป็นเงินได้ทันทีในขณะที่ออกเสนอขายโทเคนดิจิทัล โดยบริษัทต้องนำเงินได้จากการระดมทุนมาเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลจากฐานกำไรสุทธิ เนื่องจากผู้ถือเหรียญหรือนักลงทุนได้รับประโยชน์หรือเข้าถึงสิทธินั้นเรียบร้อยแล้วจึงถือเป็นการขายสินค้าและให้บริการที่มีความรับผิดชอบในทางภาษีเกิดขึ้น

สรุปโดยภาพรวมของสภาพปัญหาการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลจากการระดมทุนเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อสาธารณชนของประเทศไทย ในทางภาษีอากรไม่ได้พิจารณาถึงวัตถุประสงค์ ของการออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลเพื่อเป็นเครื่องมือทางการเงินหรือสิทธิที่ผู้ถือเหรียญจะได้รับซึ่งมีความแตกต่างจากแนวทางการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลจากการระดมทุนเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อสาธารณชนของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย และประเทศสิงคโปร์ ดังนั้น เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับแนวทางการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลในระดับสากล ผู้เขียนจะดำเนินการเสนอแนะสภาพปัญหาดังกล่าวลำดับถัดไป

5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

กระบวนการระดมทุนเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อสาธารณชนเป็นการระดมทุนผ่านระบบบล็อกเชน โดยบริษัทผู้ออกได้เสนอขายโทเคนดิจิทัลเพื่อแลกกับคริปโทเคอร์เรนซีหรือเงินตราและระบุเงื่อนไขของโครงการระดมทุนไว้ในเอกสารการเสนอขายสินทรัพย์ดิจิทัล ซึ่งโทเคนดิจิทัล ที่ทำการออกเสนอขายอาจระบุสิทธิในการลงทุน (Investment Token) ที่เป็นส่วนแบ่งกำไรจากผลการดำเนินงานหรือระบุสิทธิในการเข้าใช้ประโยชน์ในแพลตฟอร์มที่ต้องพัฒนาระบบในอนาคต (Utility Token ไม่พร้อมใช้) หรือระบุสิทธิเพื่อการเข้าใช้ประโยชน์ในสินค้าหรือบริการได้ทันที โดยต้องมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการอุปโภคบริโภคเป็นหลักเท่านั้น (Utility Token พร้อมใช้) เช่น บัตรกำนัลดิจิทัลที่ออกในรูปของโทเคนดิจิทัล หรือโทเคนดิจิทัลที่ให้สิทธิในการแลกบัตรคอนเสิร์ต เป็นต้น

เมื่อมีการระดมทุนเกิดขึ้นจึงก่อให้เกิดเงินได้ที่บริษัทผู้ออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลได้รับยอมถือเป็นเงินได้พึงประเมินจากการประกอบธุรกิจตามบทบัญญัติมาตรา 40(8) แห่งประมวลรัษฎากร อย่างไรก็ตาม เงินได้ดังกล่าวจะถือเป็นรายได้ที่บริษัทผู้ออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลต้องรับรู้และนำมาเสียภาษีหรือไม่นั้น ในทางภาษีอากรพิจารณาตามพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ.2561 ที่กำหนดสถานะให้สินทรัพย์ดิจิทัลถือเป็นสินทรัพย์ประเภทหนึ่ง ดังนั้น การระดมทุนเสนอขายโทเคนดิจิทัลจึงไม่ใช่ลักษณะของการลงทุนที่จะถือเป็นส่วนหนึ่งของทุนบริษัทผู้ออกแต่ถือเป็นการผลิตสินค้าจากการประกอบธุรกิจ ซึ่งบริษัทผู้ผลิตต้องส่งมอบสินค้าหรือให้บริการเรียบร้อยแล้วจึงจะทำการรับรู้เป็นรายได้ในการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีการเสนอขายโทเคนดิจิทัลจึงถือว่าในขณะที่บริษัททำการเสนอขายโทเคนดิจิทัลยังไม่เกิดภาระภาษีขึ้นจนกว่าบริษัท ผู้ออกเสนอขายจะส่งมอบโท

⁶⁹ สันสกฤต วิจิตรเลขการ, 'เอกสารประกอบการบรรยาย ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับ TFRSs กลุ่มเครื่องมือทางการเงิน' สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ (29 กรกฎาคม 2563).

เคนดิจิทัลให้กับนักลงทุนเป็นที่เรียบร้อยแล้วภาวะภาษีเงินได้นิติบุคคลจึงเกิดขึ้น โดยใช้เกณฑ์สิทธิในการรับรู้รายได้ ตามบทบัญญัติมาตรา 65 วรรคสองและวรรคสาม แห่งประมวลรัษฎากร

อย่างไรก็ตาม การพิจารณาให้สินทรัพย์ดิจิทัลเป็นสินทรัพย์ประเภทหนึ่งตามพระราชกำหนดการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล พ.ศ.2561 ดังกล่าวข้างต้นเป็นเพียงการตีความตามตัวอักษรมากกว่าพิจารณาถึงสาระสำคัญของประเภทสินทรัพย์ดิจิทัลที่มีการกำหนดสิทธิที่หลากหลายและมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป⁷⁰ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาการตีความการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลในส่วนของค่าธรรมเนียมที่บริษัทผู้ออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลประเภทที่กำหนดสิทธิของบุคคล ในการเข้าร่วมลงทุนในโครงการหรือกิจการใด ๆ และโทเคนดิจิทัลประเภทที่ให้สิทธิในการเข้าใช้ประโยชน์จากสินค้าหรือบริการในอนาคต ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับหลักทรัพย์ นอกจากนี้ ยังก่อให้เกิดความไม่สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติตามมาตรฐานสากลทั้งประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศออสเตรเลีย และประเทศสิงคโปร์ ซึ่งพิจารณาสหสิทธิของผู้ลงทุนที่สามารถเรียกร้องเอาคืนกับบริษัทผู้ออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลได้และเงินได้ดังกล่าวอาจถือเป็นส่วนของเจ้าของหรือตราสารทุน หรือมีลักษณะเป็นรายได้รับล่วงหน้าหรือหนี้สินที่ถือเป็นตราสารหนี้ก็ได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับแบบจำลองในการทำธุรกิจหรือวัตถุประสงค์ของการออกเสนอขายโทเคนดิจิทัลที่ต้องพิจารณาถึงสาระสำคัญที่ผู้ถือเหรียญได้รับประโยชน์หรือลักษณะของผลตอบแทนที่ได้รับจากโทเคนดิจิทัลดังกล่าว⁷¹ และเงินได้หรือรายได้ที่บริษัทผู้ออกเสนอขายได้รับ จากการเสนอขายโทเคนดิจิทัลที่มีลักษณะดังกล่าวไม่ถือเป็นรายได้ที่บริษัทผู้ออกเสนอขายต้องนำมาเป็นฐานภาษีในการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล

อย่างไรก็ดี เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติในการจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลจากการระดมทุนเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อสาธารณชนตามมาตรฐานสากลที่พิจารณาจากธุรกรรม ที่มีฐานเป็นสินทรัพย์รับรองและสอดคล้องกับมาตรฐานการบัญชีที่กำหนดลักษณะของการเป็นเครื่องมือทางการเงิน (Financial Instruments) โดยพิจารณาตามหลักการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในลักษณะเดียวกัน (Same Activity) ความเสี่ยงเดียวกัน (Same Risk) และกฎระเบียบเดียวกัน (Same Regulation) ดังนั้น ผู้เขียนจึงขอเสนอแนะให้แก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากรบทบัญญัติมาตรา 39 แห่งประมวลรัษฎากร บทนิยามทั่วไปให้กำหนดนิยามความหมายของโทเคนดิจิทัลที่กำหนดสิทธิของบุคคลในการเข้าร่วมลงทุนในโครงการหรือกิจการใด ๆ และโทเคนดิจิทัลที่ให้สิทธิในการเข้าใช้ประโยชน์จากสินค้าหรือบริการในอนาคตให้มีความชัดเจนมากขึ้นเพื่อสะท้อนถึงลักษณะที่เป็นสาระสำคัญ อย่างแท้จริงของโทเคนดิจิทัลนั้น ๆ ให้ถือเป็นเครื่องมือทางการเงินรูปแบบหนึ่งที่แสดงถึงสิทธิ ในความเป็นหนี้หรือทุน และกำหนดให้โทเคนดิจิทัลทั้งสองประเภทดังกล่าวไม่ให้หมายความรวมถึง โทเคนดิจิทัลที่ให้สิทธิในการเข้าใช้ประโยชน์จากสินค้าหรือบริการโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการอุปโภคบริโภคเป็นหลัก ซึ่งจากแนวทางการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร โดยกำหนดนิยามความหมาย ของโทเคนดิจิทัลทั้งสองประเภทดังกล่าวให้มีความชัดเจนมากขึ้นนั้นส่งผลให้การจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีความถูกต้องเหมาะสมกับลักษณะของการทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ดิจิทัล

⁷⁰ นพพร เจริญกิจราษฎร์ และโสภิกา ภคภาสนวิวัฒน์, 'การจัดเก็บภาษีสำหรับสินทรัพย์ดิจิทัล ความแน่นอนที่ไม่แน่นอน' (9 ธันวาคม 2021) <<https://techsauce.co/saucy-thoughts/about-digital-asset-tax>> สืบค้นเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2566.

⁷¹ PWC, 'In depth A look at current financial reporting: Cryptographic assets and related transactions: accounting considerations under IFRS issues' (No.2019-05) <<https://www.pwc.com/gx/en/audit-services/ifrs/publications/ifrs-16/cryptographicassets-related-transactions-accounting-considerations-ifrs-pwc-in-depth.pdf>> 5-6.

บรรณานุกรม

วิทยานิพนธ์และการค้นคว้าอิสระ

ภาษาอังกฤษ

Rutejiri Cooke Akpokona , ‘The Potential of a Blockchain-Driven Fractional Ownership System in Addressing the Housing Financing needs of Nigeria’ (Master Thesis University of Applied Sciences 2022).

บทความในวารสารอิเล็กทรอนิกส์

ภาษาอังกฤษ

Rudiger Fahlenbrach and Marc Frattaroli, ‘ICO investors’ (2020) Financial Markets and Portfolio Management <<https://doi.org/10.1007/s11408-020-00366-0>> สืบค้นเมื่อ 9 กรกฎาคม 2566.

Rohr Jonathan and Wright Aaron, ‘Blockchain-Based Token Sales, Initial Coin Offerings, and the Democratization of Public Capital Markets’ (2017) Cardozo Legal Studies Research Paper No. 527, University of Tennessee Legal Studies Research Paper No. 338 <<https://ssrn.com/abstract=3048104>> สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2565.

ประกาศ

ภาษาไทย

ประกาศคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่ กธ.18/2564 เรื่อง หลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการประกอบธุรกิจสินทรัพย์ดิจิทัล (ฉบับที่ 11) ห้ามขาย Utility Token ประเภทพร้อมใช้บางประเภท.

ประกาศคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ที่ กจ. 15/2561 เรื่อง การเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อประชาชน.

ภาษาต่างประเทศ

Internal Revenue Service Notice 2014-21 ‘The notice provides this guidance in the form of answers to frequently asked questions’ < <https://www.irs.gov/pub/irs-drop/n-14-21.pdf>> สืบค้นเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2566.

ข้อหารือและคำสั่ง

ภาษาไทย

คำสั่งกรมสรรพากรที่ ท.ป.1/2528 เรื่อง การใช้เกณฑ์สิทธิในการคำนวณรายได้และรายจ่ายของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วน นิติบุคคล.

ร่างกฎหมาย**ภาษาต่างประเทศ**

Proposal for a Regulation of The European Parliament and of The Council on Markets in Crypto-assets and amending Directive (EU) 2019/1937) 2020 (European Commission).

สัมภาษณ์**ภาษาไทย**

สัมภาษณ์ มงคล ขนาดนิต, ผู้อำนวยการกองกฎหมาย, กรมสรรพากร กระทรวงการคลัง, (สำนักงานสรรพากรพื้นที่ สาขาพญาไท, 2 กุมภาพันธ์ 2565).

เอกสารอิเล็กทรอนิกส์**ภาษาไทย**

นพพร เจริญกิจราษฎร์ และโสเมิกา ภคภาสน์วิวัฒน์, ‘การจัดเก็บภาษีสำหรับสินทรัพย์ดิจิทัล ความแน่นอนที่ไม่แน่นอน’ (9 ธันวาคม 2021) <<https://techsauce.co/saucy-thoughts/about-digital-asset-tax>> สืบค้นเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2566.

สุมาพร มานะสันต์, ‘ทิศทางภาษี ICO’ (Legal Vision : นิติตศน์ 4.0, 26 มิถุนายน 2561) <<https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/119850>> สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2566.

--, ‘Asset Tokenization กับการระดมทุนในอนาคต’ (Legal Vision : นิติตศน์ 4.0, 2 กันยายน 2563) <<https://www.bangkokbiznews.com/business/896158>> สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2566.

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ฝ่ายส่งเสริมเทคโนโลยีทางการเงิน, ‘Utility Token: พัฒนาการและการกำกับดูแล’ <<https://www.sec.or.th/TH/Template3/Articles/2565/301265.pdf>> สืบค้นเมื่อ 1 มกราคม 2566.

--, ‘ไอซีโอพอร์ทัลคืออะไร?’ <<https://www.sec.or.th/TH/pages/lawandregulations/icoportal.aspx>> สืบค้นเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2566.

--, ‘การเสนอขายโทเคนดิจิทัลต่อประชาชน ICO’ <<https://www.sec.or.th/TH/pages/lawandregulations/initialcoinoffering.aspx>> สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2564.

ภาษาต่างประเทศ

Andries Verschelden and Jeremy Nau, ‘The Tokenization of Real Estate: Using Blockchain to Unlock Liquidity, Fractional Ownership and Beyond’ (Armanino LLP) <<file:///C:/Users/ACER/OneDrive/Desktop/tokenization-of-real-estate.pdf>> สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2566.

Australian Securities and Investment Commission, ‘Crypto-assets’ <<https://asic.gov.au/regulatory-resources/digital-transformation/crypto-assets/>> สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2566.

Australian Government, The Treasury, ‘Initial Coin Offerings Issues Paper’ (January 2019) <https://treasury.gov.au/sites/default/files/2019-03/c2019-t353604-Issues_Paper-1.pdf> สืบค้นเมื่อ 6 มีนาคม 2566.

- Ash Bennington, 'The Simplest Way to Understand Why The DAO Was a Security' <<https://www.coindesk.com/simplest-way-understand-dao-security>> สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566.
- Desmond Teo, 'Key tax considerations when transacting in digital tokens' (EY, 31 August 2021) <https://www.ey.com/en_sg/you-and-the-taxman/key-tax-considerations-when-transacting-in-digital-tokens> สืบค้นเมื่อ 7 มีนาคม 2566.
- Josias Dewey and Samir Patel, 'Blockchain & Cryptocurrency laws and Regulations 2023' (Global legal insights) <<https://www.globallegalinsights.com/practice-areas/blockchain-laws-and-regulations/14-u-s-federal-income-tax-implications-of-issuing-investing-and-trading-in-cryptocurrency>> สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2566.
- Kenneth Pereire and YingXin Lin, 'Global Legal Insights Blockchain & Cryptocurrency Regulation 2023, Singapore' <<https://www.globallegalinsights.com/practice-areas/blockchain-laws-and-regulations/singapore>> สืบค้นเมื่อ 7 มีนาคม 2566.
- Lynda Brumm and Michael Bona, 'Australia Corporate - Taxes on corporate income' (PwC) <<https://taxsummaries.pwc.com/australia/corporate/taxes-on-corporate-income>> สืบค้นเมื่อ 6 มีนาคม 2566.
- Monetary Authority of Singapore, 'A Guide to Digital Token Offerings' (26 May 2020) <<https://www.mas.gov.sg/-/media/mas/sectors/guidance/guide-to-digital-token-offerings-26-may-2020.pdf>> สืบค้นเมื่อ 7 มีนาคม 2566.
- Sherry Grabow, 'United States: Corporate – Taxes on corporate income' (PwC) <<https://taxsummaries.pwc.com/united-states/corporate/taxes-on-corporate-income>> สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2566.
- U.S. Securities and Exchange Commission, 'Framework for "Investment Contract" Analysis of Digital Assets' <<http://www.sec.gov/corpfin/framework-investment-contract-analysis-digital-assets>> สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566.

รายงานผลการวิจัย

ภาษาต่างประเทศ

- Lucía Pacheco, 'Implementing the principle of "same activity, same risk, same regulation and supervision": activity vs entity-based frameworks' (a (Financial Systems, BBVA Research October 14, 2021) <https://www.bbva-research.com/wp-content/uploads/2021/10/EconomicWatch_Implementing_the_principle_of_same_activity_same_risk_same_regulation_and_supervisionWB.pdf>
- OECD, 'Initial Coin Offerings (ICOs) for SME Financing' (2019) <www.oecd.org/finance/initial-coin-offerings-for-sme-financing.htm> สืบค้นเมื่อ 9 กรกฎาคม 2566.

เอกสารประกอบการสัมมนา

ภาษาต่างประเทศ

Mathieu Chanson Marten Risius and Felix Wortmann, 'Initial coin offerings (ICOs): An Introduction to the novel funding mechanism based on blockchain technology' (Twenty-fourth Americas Conference on Information Systems, New Orleans, 2018).

เอกสารอื่น ๆ

ภาษาไทย

กรมสรรพากร กระทรวงการคลัง, 'คู่มือคำแนะนำการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาคริปโทเคอร์เรนซี โทเคนดิจิทัล' (มกราคม 2565 เอกสารฉบับนี้เป็นคำแนะนำเบื้องต้นสำหรับการยื่น แบบฯ ประจำปี 2564 และตัวอย่างการคำนวณครอบครัวเฉพาะผู้มีเงินได้บางกรณีเท่านั้น).

สันสกฤต วิจิตรเลขการ, 'เอกสารประกอบการบรรยาย ประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับ TFRSs กลุ่มเครื่องมือทางการเงิน', สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์ (29 กรกฎาคม 2563).

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 'Utility Token: พัฒนาการและการกำกับดูแล' (30 ธันวาคม 2565) <file:///C:/Users/ACER/OneDrive/Desktop/%E0%B8%81%E0%B8%A5%E0%B8%95/Utility%20token%20%E0%B8%81%E0%B8%A5%E0%B8%95.pdf>.

ภาษาต่างประเทศ

Edmund Hillary Fellowship, 'New Zealand: Unlocking Blockchain's Potential: Recommendations on Regulation and Policy' (2017) <<https://static1.squarespace.com/static/57cd3bd059cc6804d1884b86/t/5a39dbbd419202030eebdc18/1513741249608/NZ+Unlocking+Blockchains+Potential+-+Dec+2017.pdf>>.

Global Digital Finance, 'Code of Conduct Taxonomy for Cryptographic Assets' (10 October 2018) <https://www.gdf.io/wp-content/uploads/2019/08/0010_GDF_Taxonomy-for-Cryptographic-Assets_Proof-V2-260719.pdf>.

PWC, 'In depth A look at current financial reporting: Cryptographic assets and related transactions: accounting considerations under IFRS issues' (No.2019-05) <<https://www.pwc.com/gx/en/audit-services/ifrs/publications/ifrs-16/cryptographicassets-related-transactions-accounting-considerations-ifrs-pwc-in-depth.pdf>>.

United States District Court, Southern District of New York, 'Case: Securities and Exchange Commission vs Ripple Labs, Inc., Bredley Garlinghouse, and Christian A. Larsen' <<http://www.sec.gov/litigation/complaints/2020/comp-pr2020-338.pdf>>.